

ÖZET

Türkiye'nin kaliteli ve yüksek miktarda krom kaynaklarına sahip olması İkinci Dünya Savaşı yıllarında stratejik önemini artırmıştır. Bu durum Türk kromuna sahip olmak isteyen savaşın tarafı cephele tarafından bir üstünlük göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Bunun yanında hammadde açısından dışa bağımlı olan Fransa, İngiltere ve ABD gibi ülkeler ihtiyaçlarını sömürgelerinden temin edebilirken Almanya sanayisi için Türk kromuna en çok ilgi gösteren ülke olmuştur.

Türk-Alman krom ticareti ve bu kapsamda gerçekleştirilen silah ticareti, bu zorlu dönemde kısıtlı bir kaynağın öngörülen tarafsızlık politikasında hangi açıdan etkili olduğunun görülmesi bakımından önem kazanmaktadır. Türkiye'nin bu süreçteki tutumu mümkün olduğunca tarafsız kalmak olarak açıklanabilir. Bununla birlikte aktif Türk-Alman ilişkilerine rağmen müttefikler ile de azımsanmayacak bir ticaret hacmine ulaşıldığı söylenebilir. Türk yetkililerin stratejik bir yönetim doğrultusunda uyguladığı siyaset istenen sonuca ulaşmıştır.

Türkiye'nin uyguladığı stratejiler sayesinde müttefikler Türkiye'nin elindeki tüm kromun Alman tekeline geçmesi konusunda isteksiz olmalarına rağmen Almanya ile yapılan ticarete göz yummuşlardır.

Türkiye'nin izlediği bu tarafsızlık ve denge politikası sayesinde savaş yıllarında hem elindeki kromu iyi bir fiyattan pazarlama imkânı bulduğu hem de özellikle Sovyet tehdidine karşı ordusuna modern askeri donanımları kazandırdığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İkinci Dünya Savaşı, Almanya, Krom

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmada İkinci Dünya Savaşı döneminde Türk Alman ticari ilişkilerinde en önemli kalemlerin başında gelen krom satışı hususu incelenmiştir. Savaş yıllarında dünya krom üretiminde hatırı sayılır bir yere sahip Türkiye'nin müttefik ve mihver bloğu arasında kalması neticesinde yaşanan gelişmeler ile bu süreçte tarafsızlık ilkesi doğrultusunda uyguladığı politikalar ele alınmıştır.

Krom cevherinin bu dönemdeki önemi, ticarete kullanılan karşılıklı takas yöntemi, krom karşılığında hangi ürünlerin alındığı yada alınmadığı, savaş yıllarında yapılan ticarete yaşanan ulaşım vb. problemler bir bütün halinde değerlendirilmiştir.

Ayrıca; Almanya'nın Türkiye'den krom almasını engellemek üzerine müttefik blok tarafından yürütülen mücadele ile Türk kromuna sahip olmak için her iki blok arasında yaşanan rekabet ortamı incelenmiş, savaşa girmemek için uğraş verilmesine rağmen hem savaştan uzak durulması hem de çıkarılan kromun bu rekabet ortamından yararlanılarak satılması ve kazanç elde edilmesinin nedeninin uygulanan tarafsızlık ve denge politikası olduğu tezinin açıklanması amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmada 1939-1945 yıllarında gerçekleşen İkinci Dünya Savaşı döneminde Türk-Alman ticareti ilişkileri Almanya'ya yapılan krom satışı özelinde incelenmiş, yaşanan süreçte savaşa girmemek için gayret gösteren Türkiye'nin bu ortamda hem ticaretini sürdürme hem de bunu yaparken iki bloğa ayrılmış dünya siyasetini denge politikası ile idare etme çabaları ele alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Veriler ağırlıklı olarak konu üzerine araştırma yapılarak yazılan tez, kitap ve makalelerden derlenmiştir. Ayrıca; T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi taranarak o dönemde yapılan yazışma, mülakat, mukavele ve anlaşmalardan da yararlanılmıştır.

KAYNAKÇA

1. Karakaş, N. (2010). İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye'nin Krom Satışı ve Müttefik Politikaları. Tarih İncelemeleri Dergisi, 25(2), 447-482.
2. Koçak, C. (1991). Türk-Alman İlişkileri, 1923-1939: İki Dünya Savaşı Arasındaki Dönemde Siyasal, Kültürel, Askeri ve Ekonomik İlişkiler. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
3. Maden Tetkik ve Arama Dergisi. (1936-1945). 1-34.
4. Ökçün, G. (1962). Türkiye'nin Taraf Olduğu Milletlerarası Anlaşmalar Rehberi. (1920-1961) Doğu Matbaası.
5. Özkan, M. (2013). İkinci Dünya Savaşı'nda Türk-Alman Krom, Silah Ticareti ve Kredi İlişkileri [Yüksek Lisans Tezi]. Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Savunma Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı.
6. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi.
7. Temizer, A., & Özkan, M. S. (2013). İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye'nin Krom Ticaretinin Siyasi ve Ekonomik Sonuçları. Studies of The Ottoman Domain (Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları), 3(4), 1-17.
8. Tuncer, H. (2012). İsmet İnönü'nün Dış Politikası (1938-1950): İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye (Birinci Basım). Kaynak Yayınları.

HAZIRLAYAN
T.C. YOZGAT BOZOK
ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM
ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI
İLİŞKİLER ANA BİLİM
DALI
SİNAN AKSES